

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. gruodžio 9 d. *

Pašventinti paminkliniai atminimo ženklai

Gruodžio 1 dieną Marijampolės savivaldybės Sasnavos ir Marijampolės seniūnijose Laisvės kovų dalyvės Alvos Sidaravičienės iniciatyva pašventinti tipiniai LGGRTC atminimo ženklai žuvusiems Tauro apygardos partizanams: 1946 metų rugsėjo 2 dieną Trakiškių kaime Mykolaičio sodyboje žuvusiam Vladui Baltuškai-Šokui; 1946 metų vasario 16 dieną Geležinio Vilko rinktinės Apynio kuopos partizanams, žuvusiems savo sodyboje, Feliksui ir Klemensui Unguraičiams ir 1947 metų spalio 24 dieną Vladislovo Paserbskio sodyboje žuvusiam Vytauto rinktinės stabo Zvalgybos skyriaus viršininkui Albinui Lazauskui-Šalmui.

Atminimo ženklas pastatytas ir 1945 metų birželio 10 dieną Aukštostos kaime patekusiems į pasalą ir ne-lygioje kovoje žuvusiems: Jonui Ake-

laiciui-Bijūnui, gimusiam 1922 metais, Vincentui Gruodžiui-Nemunui, gimusiam 1918 metais, Bronislavui Kubiliui-Tankui – 1924 metais, Vitui Matulevičiui-Kareiviu – 1926-aisiais, Juozui Valentai-Lubinui – 1923-aisiais ir Motiejui Vilkavickui-Rungui, gimusiam 1924 metais. Šešiems pavyko pasitraukti iš apsusities. Be to, kartu buvo sušaudyti ir partizanų rėmėjai: Juozas Dabašinskas, Andrius Dūdonis ir Antanas Jankevičius, kurie trimis padvadomis vežė partizanus į numatytą Sasnavos miestelio puolimą.

Paminklus pašventino ir iki širdies gelmių jaudinančiais žodžiais priminė jaunų vaikinų pasiaukojimą, kad mes gyventume laisvoje Tėvynėje, karaliomenės kapelionas majoras Edvardas Baniulis.

Renginyje dalyvavo partizanų ryšininkės, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, Atsargos karininkų sąjungos Marijampolės skyriaus karininkai, šauliai ir LDK Vytenio bataliono kariai bei Dainavos apygardos I-osios rinktinės

kariai savanoriai. Prie paminklų buvo pasimelsta už žuvusius partizanus, sugedotas Lietuvos himnas bei pasidalinta prisiminimais apie partizanų kovas.

Aldona VILUTIENĖ,
Laisvės kovų dalyvė

Laisvės atminties kovų aidai

Ūkanotą lapkričio 24-osios popietę į Alytaus Šaulių namų salę rinkosi skirtingo amžiaus žmonės – nuo nenustygančių paauglių, jaunuų šaulių iki žilagalvių senorų. LPKTS Alytaus filialas čia surengė susitikimą – konferenciją „Lietuvos laisvės kovų atminties aidai“, skirtą skaudžiam tremties laikotarpiui. Paruošiamajame darbe sutiko aktyviai dalyvauti Alytaus miesto mokyklų jaunieji šauliai, vadovaujami Ramunės Jasaitienės. Paskelbėme piešinių ir rašinių konkursą „Jeigu aš statyčiau paminklą laisvei“. Visą mėnesį šauliukai piešė piešinius ir suruošė parodą Šaulių namų salėje. Darbais galėjo pasigérēti ir renginio dalyviai, ir svečiai. Kiti moksleiviai raše rašinių.

Renginį pradėjo mergaičių ansamblis iš Alytaus miesto Adolfo Ramanauskos-Vanago gimnazijos daina „Jei ne auksinės vasaros“. Žinodami, kaip moksleiviai nekantrauja, pirmiausiai nutarėme paskelbti konkurso rezultatus. Sunku buvo atrinkti geriausius. Nuoširdžia meile Lietuvai alsavo visi moksleivių darbai.

LPKTS Alytaus filialo pirmininkė Stasė Tamašauskienė apdovanojo nugalėtojus. Piešinio konkursu – Adolfo Ramanauskos-Vanago gimnazijos moksleivę Karoliną Bingelytę, Dzūkijos pagrindinės mokyklos moksleivius Sandrą Matonytę ir Irmantą Kaževą. Už geriausią rašinį apdovanotas Adolfo Ramanauskos-Vanago gimnazijos moksleivis Paulius Jonytis.

Renginį pratęsė buvusi politinė kalinė Milda Zaveckienė, pasidalijusi prisiminimais. Paauglė mergaitė tada nesuprato, kodėl jos meilę Lietuvai stribai įvardino kaip „tėvynės išdavimą“? Jaunimo akyse pamačiau sustengusį klausimą: „O jeigu ten būčiau aš? Kas

būtu tada?“ Mes net neabejojame, kad dabartinis jaunimas taip pat karštai gintų Tėvynę. Tą perskaityėme Pauliaus Jonyčio rašinyje (skaitykite 4 psl.).

I mūsų renginį atvyko du „Misijos Sibiras“ dalyviai, kilę iš Alytaus rajono – kelionių organizatorė Laura Žūsinaitė ir šaulys, Ariogalos gimnazijos istorijos mokytojas Andrius Bautronis. Misijų dalyviai pakvietė pažiūrėti filmą apie dalyvių žygius po lietuvių tremties vietas ir tremtinių kapų tvarkymą Tiumenės srityje. Jaunimui filmas padėjo pagilinti žinias apie tremties laikotarpį. Vyresnioji karta nubraukė ne vieną ašarą prisimindami savo ar artimųjų išgyvenimus Sibire.

Po filmo peržiūros salėje užvirė disku-

siacija. Misijos dalyviai mielai atsakinėjo į pateiktus klausimus. Smagu buvo matyti, kaip šia tema susidomėjo salėje buvę moksleiviai. Ir tai buvo didžiausia padėka renginio organizatoriams.

Baigiantis renginiui buvusių tremtinių choras „Viltis“ ir Adolfo Ramanauskos-Vanago gimnazijos mokinų ansamblis uždainavo „Aš verkiau parimus prie rūtų darželio“. Dainininkams pritarė visa salė.

LPKTS Alytaus apskrities koordinatorius Romualdas Požéra įteikė padėkas aktyviausiai prisidėjusiems organizuojant renginį: Adolfo Ramanauskos-Vanago gimnazijos muzikos mokytojai Irenai Muzikevičienei, šaulei, neformaliojo ugdymo mokytojai Ramunei Jasaitienei, „Misija Sibiras 2014“ dalyviui, istorijos mokytojui Andriui Bautroniui ir „Misija Sibiras 2013“ dalyvei, kelionių organizatorei Laurai Žūsinaietėi.

Nuoširdus ačiū visiems svečiams ir renginio dalyviams už patirtas neužmirštamas akimirkas.

Ina KAŠKONIENĖ

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2017 metams

Prenumerata priimama iki gruodžio 20 d. bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400,

internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,45, 3 mėn. – 7,34,

6 mėn. – 14,69, 12 mėn. – 29,38 Eur.

Ar vyks permainos Tėvynės Sajungoje?

TS-LKD Tarybos posėdžiai visada vyko demokratiškai. Kalbėtojų niekas nevaržė ir konstruktyvios kritikos netruko. Kitas reikalas, kad į kritiką per mažai būdavo atsižvelgianta. Esą pasitaikančios negerovės nereikšmingos, arba kritikuojantys gerai nežino tikrosios padėties (taip atsitikdavo ir prof. Vytauto Landsbergio atžvilgiu). Sekdavo pažadas negeroves taisytį ir... viskas likdavo kaip buvę.

Lapkričio 26-osios posėdis, manau, buvo išskirtinėsnius dviem aspektais. Pirma, visiems netikėtai (net prof. V. Landsbergui) Gabrielius Landsbergis pasiūlė surengti pirmalaikius partijos pirmininko rinkimus, dalyvaujant ir nepartiniams asmenims, ir pagrasino atsistatydinti, jei Taryba nepritars jo pasiūlymui. Antra, delegatų pasisakymai buvo atviri, aštūs ir daugiausia kritiški.

Kalbėjusieji priešlaikinius rinkimus laikė nereikalingais, nes jau gegužės mėnesį bus surengtas eilinis ataskaitinis rinkiminis suvažiavimas. Pagal Istatutus priešlaikinis suvažiavimas galėtų būti surengtas tik dviem mėnesiais anksčiau. Arverta? Skubotumas gali ir pakenkti. Kalbėta, kad Gabrielius Landsbergis per jautriai sureagavo į gausią kritiką dėl „favoritų“ sarašo vieno paskelbimo prieš rinkimus, nepilnos rinkimų programos, vienmandatės apygardų kandidatų kilnojimą ir keitimą iš vienos apygardos į kitą. Kodėl Andriui Kubiliui buvo leista balotiruotis Šalčininkuose, kur jokios galimybės laimėti nebuvė. Kitoje apygardoje jis nors būtų surinkęs daugiau balsų už TS-LKD daugiamandatėje apygardoje. Kritika buvo teisinga, taip nereikėjo elgtis, bet tai ne vien partijos pirmininko kaltė. Jis visą atsakomybę prisiemė tik sau. Ir tai garbingas poelgis. (Ne partijos nariams būtų galima leisti balsuoti tik registrujant juos atskirame sąraše.) Mano nuomone, jo poelgis bu-

vo apgalvotas perspektyvaus politiko žingsnis, padėsiantis laimėti didesnės dalies partiečių ir piliečių simpatijas. Tarybos nariai diskutavo dėl rinkimų rezultatų vertinimo. Laimėjome, pralaimėjome ar tik nelaimėjome. (O gal tiesiog rinkimai nepasisekė?) Bandymu pralaimėjimą skelbtai laimėjimu būta ir anksčiau. Dabar sakoma, kad laimėjome pirmą rinkimų turą. Gavome 176 tūkstančius rinkėjų balsų, daugiausiai nuo 1996 metų. Tik antrame ture nedidele balsų persvara laimėjo valstiečiai. Visa tai tiesa. Bet turėtume nepamiršti, kad jau kelis kartus tik „per Marytės plauką“ nelaimime rinkimų. Kodėl vis lipame ant to paties grėblė? Vai šiuo rinkėjus šaltu vandeniu, kada jie šiltos saldžios kavutės geidžia. Bi-jome pažadėti ką nors daugiau. Nors tie, kurie populizmo nevengia, laimi ir jiems rinkėjai atleidžia.

Tarybos nariai apgailestavo, kad nesame antro pasirinkimo partija. Už mus balsuoja tik mūsų rinkėjai, dėl to pralaimime vienmandatėse apygardose. Tolimesnėje darbotvarkėje reikia akcentuoti skurdo ir atskirties mažinimą ir realią nuskurdusių žmonių situaciją. Reikia keisti mūsų kalbėseną. O A. Kubiliui reikia patylėti, mažiau reikštis viešoje erdvėje, nes juo žmonės vis tiek nepatikės. Reikia priimti idėjas, reikalingas visiems žmonėms. Socialinėje politikoje būti socialdemokratais, o vertybėmis ir morale – dešiniaisiais. Valstiečiai nugvelbė mūsų parrentus socialinį modelį ir darbo kodeksą ir laimėjo rinkimus. Dabar net kritikuoti jų negalime, nes jie deklaruoja mūsų vertybes. Kritikuotas derybų su valstiečiais stilius. Pradėta nuo partneriams nepriimtinų dalykų, kad ne tokia delegacija atėjo, reikalauta STT patikrimimo pažymę. Tie ir išėjo pas sodemus.

Vytautas Landsbergis siūlė naikinti nedrausmingus skyrius ir šalinti na-

rius, kurie pažeisdamu įstatus viešai kritikuoja TS-LKD. Reikia apsivalyti ir eiti pirmyn. Jis barė Gabrielių už jo norą pasitikrinti, ar juo dar pasitikima. Barė Seimo narius, nepatenkinus, kad, jų nuomone, nebuvu nuoširdžiai siekta koalicijos su valstiečiais. Esą reikia būti principinga opozicija. Tik tokiu būdu turėsime euro-pietišką Seimą ir stiprią partiją, vertą Sąjūdžio vardo. (O kad Lietuva dar keturis metus braidžios po pelkę, ar tai gerai?)

Galiausia, Taryba pavedė svarstyti šį klausimą Prezidiumui, o šis nutarė pirmininko rinkimus surengti po dvių mėnesių, vasario 11–12 dienomis. Ar tai geriausias galimas sprendimas?

Rinkimai pralaimėti ar nelaimėti, bergždžias ginčas. Rinkimai baigtini, dėkime tašką ir ruoškimės naujiems rinkimams. Po dvejų metų laukia savivaldybių rinkimai. Nauja galimybė išbandyti naujas strategijas ir taktikas. Tačiau jokiu būdu negalime pamiršti padarytų klaidų. Jas būtina analizuoti ir daryti išvadas. Nebūtina ieškoti konkretių kaltininkų. Niekas tyčia klaidų nedarė. Patys strategijos ir rinkimų programos kūrėjai galėtų prisipažinti ir taip atgauti kolegų pasitikėjimą.

Jau kelinti rinkimai, kai darome panasiuos klaidas. Akcentuojame išsilavinusį jaunimą, pabrėžiame mokslo ir inovacijų reikšmę, o skurdą ir atskirtį, emigraciją užmirštame. Jei norime gauti mandatą valstybės valdymui, privilome matyti ir suprasti visus gyventojų sluoksnius visoje valstybės teritorijoje. Ir kalbėti visiems suprantama kal-

ba. Šikart nei provincijai, nei tremtiniams nieko apčiuopiamo ir jiems suprantamo nebuvu pažadėta. Pažadėta didinti pensijas ir darbo užmokestį. Gerai, bet regionuose yra daug žmonių, kuriems pensija dar tolakai. Jie nori dirbti pagal savo turimą profesiją. Persikvalifikuotieji tiesiog nedrįsta. Lengviau tai padaryti jiems pavyktų jau išliejus į darbo rinką. Ir realių galimybių tam yra. Reikia tik geranoriškumo tų, kurie gali padėti. Juk Naisiai – ne vienintelė tokia vieta Lietuvoje. Bendruomenės buvo primirštos. Kaip tik per jas lengviausia bendrauti su rinkėjais. Mes tokie – iškeliaime geras idėjas ir paliekame jas kitiems... Deja, neturime daug ir gerų vykdytojų.

Didžiausia kraujuojanti žaizda – emigracija. Tikrosios jos priežastys netos, kurias pasakoja „sėkmingi“ emigrantai ir propaguoja žiniasklaida. Jei mes neišdrįsime įvardinti tikrų emigracijos priežascių (nedrįstame įžeisti ekonominių išvykelių) – didesnius pinigus ir geresnį ten ne jų sukurtą gyvenimą, emigracija savaime nesiliaus...

**Dr. Povilas JAKUČIONIS,
LPKTS Garbės pirmininkas**

Šiauliouose lankėsi Japonijos televizijos komanda

Neseniai LPKTS Valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė pasiūlė susitikti su prodiuseriu iš Japonijos televizijos NHK, kuris ruošiasi kurti laidą apie Baltijos šalis, nori parodyti, kaip šios šalys išgyvena, būdamos ypatingoje geografinėje padėtyje „tarp Rusijos ir Europos“. Susipažinės su Lietuvos praeitimi Japonijos televizijos NHK prodiuseris ieškojo galimybės susitikti su buvusių tremtinių, kuris, iškentėjęs tremtį, grįžęs į Lietuvą, Kryžių kalne pastatė savo kryžių.

Pasirodo, žmonių, kurie lanko Kryžių kalne savo pastatytus kryžius, yra daug – ne tik Šiauliouose, bet, manau, ir visoje Lietuvoje. Statėme kryžius kaip padėką Aukščiausiajam, kad grįžome, iškentėjome, ištverėme visas golgotas.

Japonams parodyti savo kryžių važiavo keletas šiauliaičių buvusių tremtinių: 1948 metų tremtinė Marija Juozapaitė, pastaciusi kryžių, atsidėkodama Viešpačiui už tai, kad į Tėvynę grįžo visi giminės ištremtieji, nė

viens neliko svetimoje žemėje. 1948 metų tremtinys Gediminas Kelmelis pastatė kryžių, prašydamas Aukščiausio globos ir sveikatos savo žmonai, kuri tuo metu labai sirgo, ir jo prašymas buvo išgirstas – praėjo jau 25 metų, sutuoktiniai atšventė auksinį vestuvių jubiliejų ir laimingai gyvena toliau. Tremtyje gimusios Liudvikos Astrauskienės kryžius – padėka už visą giminę.

Visų tremtinių pasakojimai, išgyvenimai ir kančios svečių buvo įdėmiae išklausyti. Prodiuseris kiekvienam uždavinėjo daug klausimų apie tai, kokius jausmus patyrė, kai buvo žeminami, vadinami „fašistais“.

Grįždami iš Kryžių kalno, stabtelėjome Ginkūnų tremtinių kapinėse. Japonai nustebu, pamatę jūrą baltų kryželių. Jie klausė, ar tiek tremtinių jau išėjo Anapilin.

Atvykome į mūsų buveinę pakankamai sušalę. Dar ilgai tėsėsi pokalbis prie karštos arbato puodelio. Svečiai klausinėjo ir apie „mūsų kaimy-

ną Putiną“, ir apie D. Trumpą. Pasirodo, juos taip pat domina šios asmenybės. Visą susitikimą vertėjavos Maria Kishida. Ji atstovauja Japonijos viešąją transliuotoją NHK ir Lietuovo

je gyvena jau 10 metų. Išsiskyrėme geras bičiuliais.

**Valerija JOKUBAUSKIENĖ,
LPKTS Šiaulių filialo
pirmininkė**

Įvykiai, komentarai

Ne visada laimi populistai – kartais ir sveikas protas

Žodynas aiškina, ką reiškia žodis „populizmas“ (lot. *populus* – liaudis): tai yra idėjų, politinių, ekonominių ir kitokių pažadų skelbimas populiariais, ištaigais šukiais, atitinkančiais daugumos lūkesčius, siekiant visuomenės paramos ir, jai padedant, – valdžios. Deja, apžavėti šukį ir patikėjė šukautojams valdžią žmonės dažniausiai susiduria su dar didesnėmis bėdomis, nes populistai nepajégia išspręsti problemų.

Kas darosi Europos Sąjungoje – štai tokis klausimas nuolat skamba tarsi pavojaus varpai. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad prasidėjo nesustabdoma Bendrijos griūtis. Tam pradžią, be abejio, davė britai, pasiskę už „Brexit“. Daabar nerimauti verčia kita žinia – praėjusį savaitgalį vykės referendumas Ita-

lioje parodė, kad populistai ir šioje šalyje ima viršų. Tiesa, Italijos ir Didžiosios Britanijos problemų negalima lyginti, tad ir populizmo pergalės čia nevienareikšmės. Britai tam tikra prasme susikirto su Europos Sąjunga dėl ribojamo šalies savarankiškumo, o Italijoje referendumas vyko dėl konstitucinių pataisų, kurios suteiktų daugiau galų nacionalinei vyriausybei regionų atžvilgiu, taip pat apribotų dviejų aukščiausių šalies valdymo organų – Senato ir Deputatų Rūmų – veiklos dublia vimasi. Tačiau pataisoms Italai nepritarė. Labiausiai nerimą kelia tai, kad nepritariantį pusei vadovavo „Penkių žvaigždučių“ judėjimas kartu su euroskeptiška partija „Šiaurės lyga“. Komiko Beppe Grillo įkurta partija labai palanki Putinui, nes pasisako prieš

sankcijas Rusijai (kažin ar tai sutapimas, kad „penkių žvaigždučių“ idėjas propaguoja didieji Kremliaus propagandiniai ruporai „Russia today“ ir „Sputnik“). Matyt, ne be pagrindo baiminamasi, kad šios partijos galėtų iniciuoti referendumą dėl Italijos ištakimo iš euro zonos. Pralaimėjės referendumė, Italijos premjeras Matteo Renzi atsistatydino, o virš Italijos pakibo politinio netikrumo debesis ir nieko gero nežadantis sąmyślis ekonomikoje. Priežasčių, lėmusių italių populistų sėkmę, yra daug, bet neabejotina, kad viena opiausiu buvo pabėgelių krize, kurią sukėlė Rusija, pradėjusi karinius veiksmus Sirijoje: Italijai tenka didžiausias pabėgelių krūvis, o ES vadovai, kaip pastebėjome, nesugeba tvarkytis su šia krize.

Vis dėlto ne viskas taip blogai, ir ne visi populistai skina laurus rinkimuose. Štai austrai įrodė neprarađ sveikos nuovokos ir neketina pataikauti minios balsui. Tą patį savaitgalį įvykę Austrijos prezidento rinkimai nebuvu sekmingi euroskeptiškų ir antiimigracių pažiūrų kandidatui Norbertui Hoferiui. Rinkimus laimėjo žaliųjų remiamas nepriklausomas kandidatas Aleksandras Van der Bellenas. Nors Austrijos prezidento postas yra laubiai simbolinis, pastarojo politiko pergalė yra reikšminga telkiant euroskeptikams nepritariančias jėgas. Kaip vi suomet, tas euroskepticizmas stebėtinai palankus Kremlui, nes pasisako prieš ES sankcijas Rusijai.

Tad galima sakyti, kad Austrijoje Putinui nenuuskilo.

J. Pagojus – pavoju valstybingumui

Kiek dar nepotizmo, protekcionizmo, kyšininkavimo ir kitokių skandalų reikia, kad mūsų rinkėjai suprastų, jog vadinamieji Lietuvos „socialdemokratai“ nieko bendra su politine partija, kaip tokia, neturi? Tai ne socialdemokratinės minties vienijama žmonių grupė, bet nomenklaturinės sistemos išauklėtų ir surištų „viena virvute“ veikėjų plejada. Jai nesvarbu, kokie yra valstybės interesai, ką galvoja tauta. Jai svarbu tik savanaudiški rezultatai. Baisiausia, kadviltis, kuria nai-viai save raminome (atseit, kad išgytume nuo sovietinio mentaliteto, reikia, kad pasikeistų kelios kartos), blėsta! Jie ne tik neišmirs natūraliai mirimi, bet ir užaugino kartą, panašių į save. Tuod kartą įsitikinti galėjome stebėdami socialdemokratų pastangas deleguoti „tinkamiausią kandidatą“ į teisingumo

ministrus. Atrodė, trečias kartas nemeluos – po Dariaus Petrošiaus fiasko, po Juliaus Sabatausko atmetimo socialdemokratų pasiūlyta Juliaus Pagojaus kandidatūra atrodė tinkama ir R. Karbauskui, ir Prezidentei, ir naujam premjerui S. Skverneliui. Ir staiga kaip perkūnas iš giedro dangaus išlindo žinia, kad J. Pagojus, būdamas viceministru, pernai pragėrė vairuotojo pažymėjimą, o tą faktą jam padėjo nuslėpti jo bosas teisingumo ministras Juozas Bernatonis. Štai jis, socialdemokratiškas teisingumas! (Nekalbant jau apie tai, kad opozicija kreipėsi į Generalinę prokuratūrą klausama, ar buvęs viceministras J. Pagojus teisėtai paskirtas Vartotojų teisių apsaugos tarnybos vadovu, nes konkursas į šias pareigas buvo daugiau nei abejoninas, yra įtarimų dėl kandidato duomenų falsifikavimo.)

Kam nepasitaiko, sakytų koks nors užkietėjės „socialdemokratas“, bet teisingumo ministras nėra tas „kam nepasitaiko“: protu nesuvokiamas, kad Teisingumo ministerijai galėtų vadovauti žmogus, pasižymintis neatšakinu pozicijiu į vairavimą išgėrus! Bet visų skandalingiausia buvo tuometinio vice-ministro J. Pagojaus veikla, siekiant sufabikuoti „nulį promilių“ ir įtikinti, kad nereikia pasitiketi policininkų alkotesteriais. Aplėkės keletą ligoninių, iš kurių vienoje dirba jo tėvai, J. Pagojus sugebėjo gauti krauso tyrimų rezultatus, rodančius visišką blaivumą.

Ar jums neprimena ši istorija nesenai vykusios analogiškos, tik toje pagrindinė veikėja buvo tuometinė Nacionalinės žemės tarnybos direktoriė Daiva Gineikaitė, o veiksmas vyko Kaune? D. Gineikaitei teko trauktis ne

tik iš pareigų, bet ir turėti reikalų su teisėsauga, nes kilo klausimas, ar medikai nepadėjo jai sufalsifikuoti krauso tyrimų. Panaši istorija, tiesa? Skirtumas tik tas, kad J. Pagojus tąkart medikams „nepakišo kiaulės“, nors teismo neiti-kino savo nekaltumu ir vairuotojo pažymėjimą prarado, o D. Gineikaitė nepretendavo į teisingumo ministrus. Ir tokio užnugario, kaip Pagojaus Bernatonis, pastaroji stikiuko mėgėja neturėjo.

Likimo ironija – blaivininkas R. Karbauskis gavo teisingumo ministra, pragėrusi vairuotojo teises! Valstiecių ir žaliųjų lyderis galėjo pasiguosti tik tuo, kad tai buvo trumpiausiai teisingumo ministru dirbęs asmuo.

O socialdemokratai bando ketvirtą kartą. Gerokai išsikeikę, žinoma. Kam nepasitaiko..?

Gintaras MARKEVIČIUS

Baigėsi tarptautinės pratybos „Geležinis kardas 2016“

Gruodžio 2 dieną Generolo Silvestro Žukausko poligone (Švenčionių rajone), treniruočių kompleksse „Mūsų mieste“, tarptautinių pratybų „Geležinis kardas 2016“ svečiai ir žiniasklaida stebėjö baigiamąjā operaciją, apžiūréjo pratybose naudotos karinės technikos ir ginkluotės parodą, bendravos su kariais. Renginyje dalyvavo Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, laikinai einantis krašto apsaugos ministro pareigas Juozas Olekas, Lietuvos kariuomenės vadas generalas leitenantas Jonas Vytautas Žukas, kiti kariuomenės padaliniai vadai,

užsienio svečiai.

Lietuvos kariuomenės vadas gen. ltn. J. V. Žukas įvertino pratybas kaip itin sekmingas. Jose Lietuvos kariai trėjo puikias galimybes treniruotis bendrų veiksmų su sąjungininkų kariais.

Pratybose „Geležinis kardas 2016“ pirmą kartą dalyvavo ir tokio lygio pratyboms suformuotas Lietuvos kariuomenės rezervo karių batalionas. Nauja šiose pratybose buvo ir tai, kad jose pirmą kartą buvo atlikti šaudymai iš Vokietijos kariuomenės specialiai pratyboms atsigabentos reaktyvinės salvinės ugnies sistemos MARS II.

Nuo lapkričio pabaigos tarptautinėse pratybose „Geležinis kardas 2016“ kartu treniravosi kariai iš 11 NATO šalių: Estijos, Jungtinės Amerikos Valstijų, Jungtinės Karalystės, Kanados, Latvijos, Lenkijos, Liuksemburgo, Rumunijos, Slovénijos, Vokietijos ir Lietuvos.

Dviejuose Lietuvos kariuomenės poligonuose Pabradėje ir Rukloje vienu metu iš viso buvo susitelkė apie keturi tūkstančiai sąjungininkų karių. Jie planavo ir vykdė gynybos bei puolimo operacijas, tobulino bendrų veiksmų sąveiką.

Pratybos „Geležinis kardas“ yra NATO karinio rengimo ir pratybų organizavimo dalis. Lietuvoje jos surengtos jau trečią kartą, jų tikslas – stiprinti Lietuvos karių sąveiką su sąjungininkais, gerinti veiksmų suderinamumą ir pasirengimą atlkti sudėtingas gynybinės ir logistinės operacijas.

Poparodos programos pratybose dalyvavę kariai išsirikiavo iškilmingai uždarymo ceremonijai. Rikiutės metu buvo apdovanoti labiausiai mokymuose pasižymėję kariai, iškilmingai nuleista pratybų vėliava.

KAM informacija

Panemunėje sulaikytas Rusijos pilietis, į Lietuvą įsinešęs pistoletą

Muitinės kriminalinė tarnyba (MKT) lapkričio 29 dieną pradėjo iki-teisminį tyrimą dėl ginklų kontrabandos, po to, kai tą pačią dieną Panemunės kelio poste sulaikytas Rusijos pilietis, į Lietuvą slapta po viršutiniai drabužiai įsinešęs pistoletą ir dėtuve

su aštuoniais šoviniais. Apie 14 valandą pėšiomis į Panemunės kelio posą iš Rusijos Kaliningrado srities Sovetsko (Tilžės) atėjės Rusijos pilietis A. L. žodžiu deklaravo nieko draudžiamo nesinešantis. Rusas sakėsi ilgai neužtruksias – viso labo ketinan-

tis pasiteirauti netoli esančiame vienos Lietuvos draudimo bendrovės filiale automobilio draudimo sąlygų. Tačiau Klaipėdos teritorinės muitinės pareigūnai, patikrinę minėtą asmenį po viršutiniai drabužiai rado dėklą su trauminiu pistole „Makarov“ ir dė-

tuvę su aštuoniais šoviniais.

A. L. buvo sulaikytas atvykusiu muitinės kriminalistų, MKT Klaipėdos skyriuje pradėtas iki-teisminis tyrimas dėl ginklų kontrabandos. Tyrimui vadovauja Klaipėdos apygardos prokurorai.

LR muitinės informacija

Partizanų vadas Juozas Petraška

Juozas Antanas Petraška, Antano, gimė 1916 metų gruodžio 15 dieną Marijampolės apskrityje, Balbieriškio valsčiuje, Mardosų kaime, ūkininku šeimoje. Šeimoje augo 3 sūnūs ir dukra. Juozas mokėsi Balbieriškio pradineje mokykloje, kurią baigė 1929 metais. 1931 metais, baigęs Balbieriškio žemesnį žemės ūkio mokyklą, dalyvavo Jaunųjų ūkininkų organizacijoje: metus buvo Balbieriškio skyriaus sekretoriumi, penkerius metus – pirmininku. Dirbo tėvų ūkyje. Dalyvavo Pavasarinių federacijos veikloje, buvo Balbieriškio pavasarininkų kuopos pirmininkas. 1938 metų gegužės 3 dieną pašauktas atlitti karo prievolet, tarnavo Lietuvos kariuomenės 2-ame ulonų pulke. Baigus mokomajį eskadroną, 1939 metų vasarą suteiktas jaunesniojo puskariņkio laipsnis. Kartu su kita stovėjė Garbės sargyboje atidaranant A. Juozapavičiaus tiltą per Nemuną Alytuje. 1939 metų rugpjūtį dalyvavo Lietuvos ir Lenkijos pasienyje internuojant lenkų karius. 1939 metų spalį dalyvavo žygyje į Vilnių, 1940 metų balandžio 29 dieną paleistas į atsargą. Kilus Vokietijos–Sovietų sąjungos karui, 1941 metais dalyvavo Birželio sukilime, nuginklujant milicininkus ir saugant vietinius gyventojus nuo raudonarmiečių smurto.

1944 metų rugpjūčio 11 dieną išėjo pas partizanus, išstojo į Kazio Degučio–Raginio partizanų būrių, veikusį Balbieriškio ir Gudelių valsčiuose, pasirinkęs slapyvardį Patrimpas. Dalyvavo Gudelių ir Balbieriškio valsčių stribų užpuolime apsirūpinant ginklais. Būriui išsiplėtus iki Vaidoto partizanų grupės, paskirtas šios grupės štabo viršininku. Žuvus Vaidoto partizanų grupės vadui Raginiui, nuo 1946 metų birželio 13 dieną vadovavo Dzūkų rinktinės Vaidoto partizanų grupei, nuo tada konspiracijos tikslais pasirinkęs slapyvardį Lapaitis. 1947 metų rugpjūčio 11 dieną kautynėse su MGB kariuomene, išdavus Dainavos apygardos partizanų vadavietės vietą (žuvo vadas D. Jėčys–Ažuolis su trimis štabo nariais), Juozas Petraška su dvemis štabo nariais bunkeryje Punios šile buvo apsvaiginti ir paimti į nelaisvę. Tardytas Alytuje, Vilniuje. Ypatingojo pasitarimo 1948 metų sausio 17 dieną nuteistas 25 metams kalėti. Kalintas Minlage (Komija), nuo 1958 metų vasario 24 dienos buvo tremtyje Intoje (Komija).

1969 metais Juozas Petraška nelegaliai grįžo į Lietuvą, gyveno Alytuje. 1971 metais gavo leidimą gyventi Lietuvoje. Turėjo žmoną – Izabelę, dukterį Danutę, sūnų Algimantą.

1989–1993 metais Dzūkijoje veikė Vytauto Ledo vadovaujama sąjūdiečių grupė, vėliau pavadinta Dzūkų rezistentijos istorijos tyrimo grupe. Ją sudarė nariai: Henrikas Rimkus, Algis Kašėta, Kazimieras Savičius, Juozas Petraška, Viktoras Zalanskas ir kiti. 1990 metais buvo išleista knyga „Sušaudytos dainos“. Buvo surinkti iš gyventojų išsaugoti dokumentai, partizanų nuotraukos, prisiminimai apie tragiškus okupacijos padarinus: žudynes, trėmi-

mus, nežabotą okupantų ir jų parankinių veiklą. 1997 metų sausio 17 dieną Alytaus savanorių rinktinėje buvo atidarytas „Mūsų tautos istorinės atminties“ (Laisvės kovų) muziejus. Sukaupta muziejuje ekspozicija akcentuoja 20 amžiaus Lietuvos istorijos įvykius: Lietuvos kariuomenė 1918–1940 metais, jos kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės, partizaninis karas Dzūkijoje ir kitose Lietuvos vietovėse 1944–1953 metais, rengimas neginkluotam pasipriešinimui ekstremaliomis sąlygomis, siekiant nepriklausomybės Atgimimo laikotarpyje, jaunosis Lietuvos kariuomenės formavimasis sovietinės okupacijos sąlygomis ir išvedus okupaciję sovietinę kariuomenę.

Juozui Petraškai 1992 metų vasario 24 dieną suteiktas dimisijos pulkininko leitenanto laipsnis. 1997 metų vasario 14 dieną apdovanotas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu. 2000 metų liepos 1 dieną apdovanotas Lietuvos Nepriklausomybės medaliu. Paskirtas LLKS Pietų Lietuvos partizanų srities vadu. 1998 metų balandžio 28 dieną pripažintas Kariu savanoriu, SKAT su teikė Garbės savanorio vardą.

Juozas Petraška aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. Parašė atsiminimų knygą „Žvilgsnis atgal“ (2 dalys, 1992), jo iniciatyva išleista knyga „Dainavos apygardos partizanų takais“ (1997). Leidinyje „Laisvės kovų archyvas“ (9-ame numeryje) publikuoti Juozzo Petraškos atsiminimai „Kunigaikščio Vaidoto grupės kūrimosi pradžia“.

Juozas Petraška mirė 2001 metų gegužės 12 dieną, palaidotas Alytuje, Savanorių g. kapinėse.

Dim. vyr. srž. Jonas Dagilius papasakojo: „1991 metų rudenį, sugrižus iš budėjimo Vilniuje Aukščiausioje Taryboje, būdamas Šaulių sąjungos Alytaus 1-os rinktinės būrio vadu, gavau pasiūlymą pereiti į SKAT Alytaus 1 rinktinę. Tapau 8-os kuopos vadu, reikėjo kurti 8-ą kuopą. Užpildės reikiamus dokumentus, pradėjau rinktis savanorius. Kuopininku paskyriau buvusį tremtinį Eugenijų Venskaitį, būrių vadais – Jurgi Juškevičių, Alfonsą Jarmalą, Rimą Jaruševičių. Būrių vadams padedant, buvo renkami patikimi žmonės. Aš kreipiausi pagalbos į partizanus, politinius kalinius, tremtinius, kadangi jie jau turėjo patirties ir supratimo įvairiose situacijoje. Tai man, vertinant esamą politinę padėtį, buvo ypač svarbu. Politinių kalinių, tremtinų, partizanų susirinkime išsakiai savo planus ir paraginai stoti į SKAT Alytaus 1-os rinktinės 8-ą kuopą. Mano mintims buvo pritarta ir į 8-ą kuopą išstojo buvę partizanai: Juozas Petraška, Kazimieras Savičius, Vytautas Nenartoris, Vytautas Sabalius, Juozas Rauliškis, Danielius Krakauskas ir kiti. Buvo suformuotas politinių kalinių, tremtinų, partizanų būrys, kuriam vadovavo Juozas Petraška. Partizanai mokė naujai ištojusius savanorius kovų meno, maskuotės ir viso to, ko gali prireikti teritorinei krašto gynybai.

(keliamai į 8 psl.)

Sveikiname

Jubiliejinio gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname nuolatinį „Tremtinio“ talkininką, Lietuvos Laisvės kovų ir tremties istorijos puoselėtoją **Albertą RUGINĮ**. Linkime sveikatos, neblėstančios energijos svarbiame istorinio atminimo įamžinimo darbe ir Dievo palaimos.

„Tremtinio“ redakcija

Garbingo 85-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname LPKS Mažeikių skyriaus pirmininką, Žemaitijos krašto pasipriešinimo okupacijoms istorijos tyrinėtoją, LLA sąjungos narį **Albertą RUGINĮ**. Linkime geros sveikatos, giedrų minčių, ilgiausią metų.

LLA sąjunga

Žmogus nepakeičiamas laike, nepakartojamas Žemėje. Kiekvienas skleidžia gyvenime savo šviesą – ryškią ar blankią. Jūsų šviesa ypatinga, nes paženklinia neįkainojama prisiminimais apie metus, praleistus tremtyje, išsaugotas žmogiškiasias vertės ir meilę Tėvynei, subrandintą gyvenimo išmintį.

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga sveikiname **Mariją PADRIEZIENĘ**. Linkime sveikatos, prasmingų dienų.

Garbingo 85-ojo gimtadienio proga sveikiname buvusią tremtinę **Anutę PEMPIENĘ** ir linkime sveikatos bei Dievo palaimos.

LPKTS Jurbarko filialas

70-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiausiai sveikiname **Arūną MASIULI**, gimusį Jakutijoje, prie Laptevų jūros.

Išgyvenai kūdikystę, ištverei nežmoniškus vaikystės išbandymus, dabar vertini žmogiškiasias vertėbes, aktyviai dalyvaujant buvusių tremtinų veikloje. Linkime stiprios sveikatos, ilgų gyvenimo metų, dvasios ramybės.

Žmona ir sūnus su šeima

Laisva Lietuva

LPKTS Alytaus filialo organizuoto rašinių konkurso „Lietuvos laisvės kovų atminties aidai“ nugalėtojo Alytaus Adolfo Ramanausko–Vanago gimnazijos moksleivio Pauliaus JONYČIO rašinys

1990 metų kovo 11 dieną Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba pasirošė Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo Akta. Šią datą, kaip ir Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo Akto, turi žinoti kiekvienas save gerbiantis ir Tėvynę mylantis lietuvis. Žmonės skirtingai supranta žodžio „laisvė“ vertę ir skirtingai įsivaizduoja laisvą Lietuvą.

Remdamasis savo asmenine ir artimų žmonių patirtimi, galiu teigti, jog dauguma Lietuvos Respublikos piliečių visiškai nesistengia ir nenori stengtis dėl šviesios Lietuvos ateities. Šiuolaikinio jaunimo mąstymas veda labai paprastu, bet, man atrodo, klaidingu keliu – emigruoti. Sunku patikėti, bet tai dar nėra pati didžiausia bėda. Problema yra visiems puikiai pažįstama, jaunimas visiškai neteisingai suprantą savoką „laisva Lietuva“. Esu girdėjęs tokius minčių kaip: „Aš laisvas, todėl galiu daryti, ką noriu“, „Darysiu, ką tik panorėsiu, – laisva Lietuva“.

Patarimas paprastas, įsigilinkime į Lietuvos istoriją. Prieš daug metų Lietuvos patriotai, dar žinomi kaip partizanai, žengė pirmus žingsnius siekdami nepriklausomybės. Daug partizanų žuvo, dar daugiau buvo smarkiai sužeisti ir tik vienetai išgyveno iki šios dienos. Partizanų darbo vaisius yra laisva

ir nepriklausoma Lietuva. Pradėkime kiekvienas nuo savęs atsakydami į paprastą klausimą – ką aš padariau dėl savo Tėvynės? Pats laikas susimąstyti, mes esame ateitis, mes turime rodyti pavyzdį, turime mylėti ir saugoti tai, ką turime – Tėvynę. Mūsų proseneliai ir seneliai kovojo tam, kad turėtume tai, ką turime dabar. Jie krito, bet stojosi, jie norėjo pasiduoti, bet éjo toliau, jiems skaudėjo, bet jie buvo stiprūs, jie bijojo, bet tai buvo jų pareiga ir jiems pavyko! Dabar mūsų eilė. Mylémme ir saugokime savo Tėvynę, nepamirškime gimtosios kalbos ir papročių, ginkime tai, kas mums priklauso.

Jeigu man užduotų klausimą, kaip turi atrodyti laisva Lietuva? Aš atsakyciu – vieninga. Gana pyktis ir kovoči tarpusavje, mes esame vienas kraujas – viena šeima. Mes turime veikti kaip vienas organas ir nejisileisti jokių pašalininių virusų. Mūsų pareiga – išsaugoti tai, ką turime. Pažadinkime patriotą savaje ir mylémme Lietuvą tokią, kokia ji yra. Aš nesiskundžiu savo Tėvynę, aš myliu ją tokią, kokia ji yra – Laisvą ir Nepriklausomą!

Laisva Lietuva yra mūsų prosenelių iškovotas turtas, dėl kurio aukojosi drąsūs vyrai. Laisva Lietuva yra tai, ką turime dabar. Mylésiu, ginsiu ir gerbiu savo gimtąją žemę!

Okupacijos metai Igliaukoje

Pabaiga.

Pradžia Nr. 44 (1210)

Vincas ir Marijona (Smelstoriūtė)

Lanauskai gyveno netoli Igliaukos, Mačiuliškių kaime. Turėjo 8 hektarų ūkį. Vincas buvo kalvis, atėjęs čia į ženčius iš Amalviškių. Užaugino penkis vaikus: Sigitą, Petrą, Albiną, Angelę ir Algimantą.

Šiandien Igliaukoje su žmona Janina Jakevičiute gyvenantis Albinas Lanauskas, greitai minėsiantis aštuonių dešimčių metų jubiliejų, sako, kad tėvelis Vincas buvo gimęs 1899 metais, apsišvietęs žmogus ir didelis patriotas. Pokaryje daug padėjo partizanams, turėjės Miškinio ir Jūrininko slapyvardžius. Už išmanumą ir pagalbą partizanams apdovanotas III laipsnio Laisvės Kovos kryžiumi. Mirė sulaukęs gilius senatvės, tai yra 1999 metais, palaidotas Igliaukoje. Jų sodyboje nuolat lankydavęsis Kazimiero Pinkvarto-Dešinio (1919–1949) kuopos partizanai, Dešinys kartu buvo ir Geležinio Vilko rinktinės štabo žvalgybos skyriaus viršininku. Tai jo prašymu Lanauškų moliniame tvarte buvo įrengtas 2,5 x 3 metrų dydžio bunkeris. Iškašę gruntu, lentomis nuklojo sienas ir grindis, padarė medinį perdengimą, viską užpylė žemėmis. Prie sienos įrengė ventiliacijos angą. Patalpoje buvo gultai keturiems žmonėms.

Pirmaisiais gyventojais buvo Dešinys, Vitas Naujokas-Jupiteris, Juozas Brūzga-Žvalgas, Vincas Kučinskas-Robinzonas. Greitai pastebėjo, kad keturiems besislepantiesiems pradėjo trūkti oro. Tada sugalvojo gudrybę: Vincas Lanauskas nuvažiavo į mišką, rado papuvusią eglę, pastatė ant bunkerio tuščiavidurį medį taip, kad sunku buvo susigaudyti, jog tai ne tvarto, kuriame laikomi gyvuliai, konstrukcija, o papildoma ventiliacijos angą. Albino duomenimis, jų bunkeryje partizanai keitėsi: vieni žūdavo, kiti rasdavo kitas prieglaudas. Jis yra suskaičiavęs, kad čia prieglaudą buvo radę ar ne aštuoniolika kovotojų, tarp jų broliai Marciulaičiai, Gumauskai, Vincas Navikas-Dėdė, Albinas Banisauskas-Klajūnas, Vincas Bražinskias-Smauglys, Pranas Kižys-Vilius, Kazimieras Kurtinys-Ažuolas, taip pat Monika Marciulynaitė-Nykštukas, šešiolikmetė Romutė Gumauskaitė, Igliaukoje žuvusio partizano Algimanto Gumausko-Šturmo (1929–1951) sesuo. Dauguma jų žuvo nelygioje kovoje. Vitas Marciulaitis-Vėjas (1924–1951) Albinui padovanojo akordeoną, nes, žinoma, groti bunkeryje negalėjo. Dabar ši brangi relikvija yra Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejuje Marijampolėje. Paskutiniai partizanai bunkerį paliko jau 1952 metų pavasarį, tad jis kovotojams tarnavo beveik penkerius metus.

Vaikai apie partizanų slėptuvę žinojo, tačiau suprato, kad tai didelė paslaptis. Tuo metu jie mokėsi Igliaukos mokykloje, buvo savotiški žvalgai, sekė stribų ir kareivių judėjimą. Mama kibirais, tarsi nešdama édalą kiaulėms, tempė partizanams maistą, o per šv. Kalėdas visi sėdėdavo prie

bendro stalo, giedodavo Lietuvos himnā ir „Marija, Marija...“, vaikai pasikeisdami įjo sargybą.

Reikai pasakyti, kad apylinkės ūkininkai ir partizanai įrengiant slėptuvės buvo labai išradingi. Viena tokia įrengta buvo Opšrūtų kaime, Antano Samsanavičiaus, partizanų ryšininko Ožio, Ežio, kieme. Sako, ten kareiviai ir stribai lankydavęsi dažnai, ieškojo partizanų, tačiau veltui. Sodybos šeimininkas buvo areštuotas 1952 metų gruodžio 3 dieną, jam buvo atseikėta 25 metai lagerių... Beje, Albinas Lanauskas jam yra pristatinėjės partizanų korespondenciją.

Kareiviai lankési ir pas Andrių Tamkų. Ten irgi buvo kieme įrengta slėptuvė su jėjimu iš šulinio. Įrengta ji prie tvarto sienos, išorėje. Panaši partizanų prieplauda su jėjimu iš šulinio buvo ir pas Vytautą Galinį. Kartą atėjo kareiviai iš šuminis, tie apustė statinius, bet nieko nerado, o po kurio laiko letenomis užsikorė ant šulinio rentinio, tačiau jų šeimininkai nesuprato, kad šunys nurodo jiems jėjimą į bunkerį.

Deja, Lanauškų bunkeris buvo išaiškintas. Visa laimė, kad ten jau kūris laikas partizanai negyveno, tačiau buvo likę ginklų ir kitos partizaniskos atributikos.

Lapkričio 25-osios rytą į Lanauškų namus užsuko kareivių būrys. Matyt, turėjo informacijos, kad čia lankosi partizanai. Pareikalavo dokumentų, tuo metu troboje buvusi Romutė Gumauskaitė jų neturėjo. Šeimininkas aiškino, kad tai giminaitė, brolio dukra, atėjusi jų aplankyti. Nepatikėjo, merginą išsivedė, o Igliaukoje ji buvo atpažinta. Kitą dieną Lanauškų sodybą užplūdo kariuomenė. Išstatė tankią sargybą. Atliekant kratą, saugumiečiai liepė penkiolikmečiui Albinui plėsti vieno iš sodyboje esančio gyvenamojo namo grindis, nes įtarė, kad ten gali būti partizanų slėptuvė. Vaikinas net apsidžiaugė, nes tikrosios slėptuvės vietas jie nežinojo: laužtuvi ir kirviu trupino sutrūnijusių medieną, o kareiviai badė po išardytomis grindimis žemę. Dvi dienas rausė sodybą, kol aptiko tvarte buvusį bunkerį. Sodybos šeimininkas teisinosi, kad statinys dar nuo vokiečių okupacijos laiką, ten tada slėpdavosi sovietiniai partizanai, net jų pavardes minėjo, tačiau buvo aišku, kad ten gyvena partizanai, nes rado ginklų, granatų, šovinių. Kitą dieną kalvėje aptiko 1952 metų kovo mėnesio laikraštelių „Partizanas“. Bunkeryje rastus sprogmenis sunaikino.

Vincą Lanaušką areštavo ir išgabeno į Igliauką. Iš ten išežė į Kauną tardyti. Užvedė bylą. Teisė septynis virus ir tris moteris. Motina ir vaikai į Kauną téveliu išėjo maistą. Tuo metu Lanauškų sūnus Petras namuose negyveno, tad likdavo vieni vaikai. Algimantui buvo tik treji metukai, Angelei – vienuolika.

Kaip nurodo archyviniai dokumentai, tardoma šešiolikmetė Romutė laikėsi tvirtai, saugumiečiams nepavyko ką nors iš jos išpešti. Mergina sakė tik tai susitikinėjusi su broliais partizanų stovyklavietėse. Kaltinamojoje išvado-

je pateikta merginos veikla: susitikinėdavo su nacionalistinės gaujos dalyviais; informuodavo juos apie karinių grupių pasirodymą gaujos veikimo rajone; perduvinėdavo banditų korespondenciją jų ryšininkams; tvarkydavo banditų kapus; dalyvavo užminuojant vieną kapą Mikailiškių kapinaitėse ir dėl to, sproges minai, žuvo trys MGB darbuotojai. Sunku net patikėti, kad dar, galima sakyti, paauglė pakélé saugumiečių kankinimus...

Šiandien Albinas Lanauskas sako, kad jei ne kaimynystėje gyvenę Antanas ir Albina Jakevičiai, jie nebūtų išgyvenę. Likę vieni vaikai iš miško malkas nešdavosi ant pečių, valgyti neturėjo, mokytis negalėjo. Jų dukra Janina šiandien yra Albino žmona. Ji apie vyro pasakojimus žino viską. Moteris sako, kad pokaryje labai daug šventai partizanų kovai pakenkė išdavikai lietuviai. Jei nebūtų buvę jų, mažesnes aukas turėtume.

Albino namuose saugomas Lietuvos Vytis, kurį jis per kratą nutaikė progą ir pasikišo po marškiniais. Žinoma, įkalčių, rastu jų sodybos bunkeryje, buvo pakankamai, kad būtų skirta téveliui net mirties bausmė. Tiesiog buvo jau laikas, kai mirties bausmė partizanams ir jų talkininkams buvo skiriama išimtinis atvejis.

Akte saugumiečiai užfiksavo rastus bunkeryje ginklus ir šaudmenis: užsieninių prieštankinių minų – 9 vienetus, rankinių prieštankinių granatų – 6 vienetus, rankinių granatų – 2 vienetus, vokiškų šovinių – 537 vienetus, rusiškų šovinių – 61 vienetą, taip pat keturių lapų kodų knygelę, metalinį antispaudą pasams antspauduoti, įvairių dokumentų, medicinos prietaisų ir vaistų.

Kaune tardomas Vincas Lanauskas, sumanęs pasiteisinimą dėl bunkerio jo sodyboje, minėjo ir tai, kad tarsi tai ne tik senas bunkeris, tačiau tame „prie vokiečio“ slapstėsi komunistuojantis Neverauskas. Žinojo, kad to žmogaus jau nebuvę. Minėjo kaip liudytojus ištremtus kaimynus, žuvusius partizanus. Vyrą tardęs saugumo leitenanatas nebuvę linkęs viskuo tikėti, tad su vertėju Ivanauskui jų mušę, leisgyvį numesdavo ant šaltų kameros grindų... Kresnas, pusamžis kaimo žmogus buvo tvirtas, laikėsi savo. Saugumiečiai žinojo, kad Vincas ne tik bunkeryje maitino partizanus, bet ir perdaives jiems iš Antano Samsanavičiaus gautą kulkosvaidį, šovinius, kad jo namuose Antanina Kurtinytė ir Romutė Gumauskaitė rase atsišaukimus. Lapkrityje jis slapstė naujoką Juozą Vitkauską (1933–1952) iš Gudelių valsčiaus. Žinoma, buvo laikas, kai teisingumo nebuvę. Žmonės buvo pasmerkti ir už mažesnę veiklą. Dauguma šioje byloje teismų gavo maksimalias bausmes. Ir Vincas Lanauskas sulaukė 25 metų lage-

Albinas Lanauskas. Apie 1964 metus

Partizanės Monika Marciulynaitė-Nykštukas ir Romutė Gumauskaitė. 1951 metai

rių bausmės. Kalėjo Taišete iki 1956 metų, paskui dar tremtis...

Albinas Lanauskas didžiąją dalį gyvenimo praleido Garliavoje. Su žmona Janina užaugino tris sūnus: skulptorių Vytautą, inžinierių Gediminą ir ekonomistą Mindaugą. Sodyba Mačiuliškėse šiuo metu negyvenama, tačiau sūnus Vytautas turi planų įsirengti čia kūrybines dirbtuves. Deja, tvartas, kuriamė buvo slėptuvė, baigia nugriūti. Tik įduba duoda suprasti apie čia buvusį partizanų prieplaukų.

Senolių džiaugsmas – penki anūkai, o šeštasis dar pakeliui į šį pasaulį... Dabar Lanauškai išsikūrė Igliaukoje, Janinos mamos sesers Magdalenos Milkevičiūtės, kurią slaugė iki jos mirties, sodyboje. Gyvena ūkiškai, laiko gyvulėlius. Kasmet jiedu dalyvauja sąskrydyje Ariogaloje. „Vykstu kaip į atlaidus. Pasisamdom mašinėlę ir nuvažiuojam su bičiuliais. Ariogala – ta vieta, kur dar gali pajusti tautos vienybę. Susitinku seniai matytus draugus, bičiulių, pažiūstamus. Gaila, jų gretos kasmet vis retėja“, – sakė Albinas.

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Partizanų vado, pulkininko Juozo Vitkaus-Kazimieraičio 115-osioms gimimo metinėms

Gruodžio 10 dieną sukanka 115 metų, kai gimė vienas ryškiausių rezistentinio pasipriešinimo sovietiniams okupantams Lietuvos partizanų vadų ir laisvės kovų Lietuvoje organizatorius, karo inžinierius, pulkininkas Juozas Vitkus-Kazimieraitis.

Juozas Vitkus gimė 1901 metų gruodžio 10 dieną Mažeikių apskritys Tirkšlių valsčiaus Skuodo-Ketūnų kaimे, Marijonos ir ūkininko, knygnešio Juozapo Vitkų šeimoje. Vaikystė prabėgo Tirkšlių miestelyje. 1909–1913 metais jis mokėsi Tirkšlių pradžios mokykloje. Baigęs išstojo į Mažeikių prekybos mokyklą, tačiau prasidėjės Pirmasis pasaulinis karas nutraukė mokslus. Pasibaigus karui ir Lietuvai paskelbus nepriklausomybę, 1918 metų liepos 27 dieną jis vėl komandiravo į Belgiją ir paskyrė valstybės stipendiją.

1931 metų gruodžio 22 dieną Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smetonos aktu J. Vitkui suteikiamas kapitono laipsnis.

1934 metais kpt. J. Vitkus sėkmingai baigė Briuselio karo inžinerijos mokyklą, kurį laiką stažavosi Belgijos kariuomenėje, dalyvavo šios šalies kariuomenės manevruose. Grįžus į Lietuvą paskirtas į Pionierių batalioną. 1936 metais jis apdovanojamas LDK Gedimino IV laipsnio ordinu, jam suteikiamas majoro laipsnis ir skiriama Pionierių bataliono vado pavaduotoju. 1938 metų pabaigoje jam suteikus pulkininko leitenanto laipsnį, J. Vitkus buvo pakviestas dirbtu neetatiniu lektoriumi. Karo mokykloje dėstė karo inžinerijos kursą. Aktyviai bendradarbiavo karinėje spaudoje: „Karyje“, „Karde“, „Mūsų žinyne“, straipsnius apie fortifikaciją, apkasą ruošimą, minavimą ir kitus, rašė ir šaulių žurnalui „Trimitas“.

1937–1938 metais Lietuvos šauliams pravedė daug paskaitų, už tai plk. ltn. Juozas Vitkus buvo apdovanotas Šaulių žvaigždės ordinu.

1939 metais plk. ltn. J. Vitkus paskirtas Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokyklos etatiniu lektoriumi. Sovietų sajungai okupavus Lietuvą, jam pavyko išvengti sovietinių komisarų „filtracijos“, kuomet dešimtys aukštų Lietuvos karininkų buvo išleisti į atsargą arba suimti, ir jis liko tarnauti kariuomenėje. 1940 metų rugsėjį Karo mokykla buvo perkelta į Vilnių. Į Vilnių teko persikelti ir J. Vitkui su šeima. Karo mokykloje jis dirbo iki Vokietijos–Sovietų sąjungos karo pradžios.

Prasidėjus karui, sovietų kariuomenės ešelonui traukiantis į Rytus, vieno vokiečių aviacijos antskrydžio metu

batalioną, laikinai éjo 1-os pionierių kuopos vyresniojo karininko (kuopos vado teisėmis) pareigas.

1927 metais J. Vitkus susituko su mokytoja Genovaite Grybauskaite. Ateityje Vitkų šeima susilaikė šešių vaikų: Vytauto Romualdo, Jono Rimgaudo, Kazimiero Algimanto, Kastyčio, Liudo ir dukters Jūratės.

1928 metais vyr. ltn. J. Vitkus skiriama laikinai einančiu bataliono adjutanto pareigas, kartu paskirtas ir bataliono teismo pirminkinko pareigoms. Tais pačiais metais sėkmingai išlaikė aukštostosios mokyklos kurso su sustiprintu gamtos ir matematikos mokslo dėstymu egzaminą ir gavo aukštostosios mokyklos baigimo atestatą. Minint Lietuvos nepriklausomybės dešimtmetį, 1928 metų gegužės 15 dieną jis buvo apdovanotas Nepriklausomybės dešimtmecio medaliu. Vasara pradėjo ruoštis stojamiesiems egzaminams į Briuselio inžinerijos karo mokyklą, tačiau egzaminų neišlaikė. Jis labai dėl to išgyveno. Lietuvos karinė vadovybė, matydamas, kad J. Vitkus turi karo inžinieriaus sugebėjimų, ir ivertindama jo pastangas, 1929 metų liepos 27 dieną jis vėl komandiravo į Belgiją ir paskyrė valstybės stipendiją.

1931 metų gruodžio 22 dieną Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smetonos aktu J. Vitkui suteikiamas kapitono laipsnis.

1934 metais kpt. J. Vitkus sėkmingai baigė Briuselio karo inžinerijos mokyklą, kurį laiką stažavosi Belgijos kariuomenėje, dalyvavo šios šalies kariuomenės manevruose. Grįžus į Lietuvą paskirtas į Pionierių batalioną. 1936 metais jis apdovanojamas LDK Gedimino IV laipsnio ordinu, jam suteikiamas majoro laipsnis ir skiriama Pionierių bataliono vado pavaduotoju. 1938 metų pabaigoje jam suteikus pulkininko leitenanto laipsnį, J. Vitkus buvo pakviestas dirbtu neetatiniu lektoriumi. Karo mokykloje dėstė karo inžinerijos kursą. Aktyviai bendradarbiavo karinėje spaudoje: „Karyje“, „Karde“, „Mūsų žinyne“, straipsnius apie fortifikaciją, apkasą ruošimą, minavimą ir kitus, rašė ir šaulių žurnalui „Trimitas“.

1937–1938 metais Lietuvos šauliams pravedė daug paskaitų, už tai plk. ltn. Juozas Vitkus buvo apdovanotas Šaulių žvaigždės ordinu.

1939 metais plk. ltn. J. Vitkus paskirtas Pirmojo Lietuvos Prezidento karo mokyklos etatiniu lektoriumi. Sovietų sajungai okupavus Lietuvą, jam pavyko išvengti sovietinių komisarų „filtracijos“, kuomet dešimtys aukštų Lietuvos karininkų buvo išleisti į atsargą arba suimti, ir jis liko tarnauti kariuomenėje. 1940 metų rugsėjį Karo mokykla buvo perkelta į Vilnių. Į Vilnių teko persikelti ir J. Vitkui su šeima. Karo mokykloje jis dirbo iki Vokietijos–Sovietų sąjungos karo pradžios.

Prasidėjus karui, sovietų kariuomenės ešelonui traukiantis į Rytus, vieno vokiečių aviacijos antskrydžio metu

ties Švenčionėliais, J. Vitkui su keliais lietuvių karininkais pavyko pabėgti nuo sovietų ir grįžo į Vilnių. Vokiečių okupacijos metais J. Vitkus dirbo civilinėje tarnyboje – Vilniaus miesto savivaldybės Butų ir turto skyriaus vedėju ir šias pareigas éjo iki 1944 metų vasaros, kol sovietai vėl okupavo Lietuvą.

Nacistinės okupacijos metu J. Vitkus aktyviai dalyvavo antinacistinėje ir antibolševikinėje veikloje. 1942 metais Vilniuje dalyvavo kuriant Lietuvos Fronto karinę slaptą organizaciją „Kestutis“. Buvo Vilniaus apygardos štabo viršininku, dėstė Lietuvos Laisvės Armijos pogrindžio karo mokykloje.

1944 metais sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą, J. Vitkus su šeima grįžo į Kauną, apsigyveno savo buvusiouose namuose Aukštojoje Panemunėje. Ieškojo darbo, tačiau buvusiam karininkui darbo neatsirado. Šeimai teko badauti. Be to, jis émė persekioti sovietinio saugumo agentai. Saugumo suimetimais pasitraukė į Dzūkiją, išdarbinio buhalteriu Marcinkonių miškų ūkyje. Visas savo jégas skyrė nepriklausomybės atkūrimui, organizavo rezistentinę veiklą.

1945 metų balandžio 4 dieną Varėnos valsčiaus Urbelių kaime partizanų būrio vadas Andrius Valentukevičius-Bijūnas pasiūlė J. Vitkui vadovauti vienos partizanams. J. Vitkus sutiko ir pasirinko Kazimieraičio slapyvardį. Prasidėjo trumpa, bet labai prasminga jo partizaninio gyvenimo veikla. Tų pačių metų gegužę, jam pasiūlius, buvo suvienyti Dzūkijos partizanai į Dzūkų grupę su štabu Marcinkonių valsčiuje, jos vadu paskirtas Juozas Vitkus-Kazimieraitis.

1946 metų balandžio 9 dieną Dzūkijos vadų pasitarime prie Ricielių kaimo (Alytaus apskritis, Seirijų valsčius) buvo sudarytas Pietų Lietuvos partizanų šstabas ir jo vadu paskirtas Juozas Vitkus-Kazimieraitis.

Sovietiniai okupantai negaléjo susitaikyti ir pakęsti aktyvios J. Vitkaus-Kazimieraičio vadovaujamų Dzūkijos partizanų veiklos. Nebuvo dienos, kad okupantai ir jų pakalikai nepatirčia nuostolių. NKVD vadovybė bet kokiomis priemonėmis stengési susekti Dzūkijos partizanų vadų pėdsakus ir juos sunaikinti. I miškus buvo siunčiami specjaliai apmokyti agentai, suimami ir tardomi pamiskių gyventojai, siūlomos piniginės premijos už žinias apie partizanus, verbuojami žmonės ir kita.

1946 metų liepos 2 dieną Žaliameškyje prie Liškiavos (Lazdijų apskritis Leipalingio valsčius) J. Vitkus-Kazimieraitis su dviem štabo partizanais netikėtai užklupo (manoma buvo išduotis) enkavedistų kareivai. Užvirė aršios kautynės. J. Vitkus-Kazimieraičiu pavyko nukauti du enkavedistus, bet pats mesčios granatos skeveldrų buvo sunkiai sužeistas ir vežamas į Leipalingį mirė. Jo kūnas buvo numestas turgaus aikštėje ir niekinamas. Kur vėliau buvo palaidotas – iki šiol nežinoma, nors manoma, kad užkastas įgulos štabo kieme.

Savo paskutiniame laiške šeimai jis

rašė: „Mano gyvenimas taip paskirstytas: maldos mano brangiausiajai šeimynelėi, kad Dievas jus išlaikytų, globoti ir vestų didesnei Dievo garbei ir kad greičiau sugrįžtu į pasaulį tiesa ir teisingumas. Mano darbai Lietuvai-Tėvynei, mažinant neteisybes, skriaudas, guodžiant nusiminusiuosius, o mano vargai bei nepritekliai, patirtas šaltis, nuovargis, darganos ir gilūs širdies skausmai, pergyvenimai – už skaiystylo kenčiančias sielas...“

Garsus partizanų vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas, po Kazimieraičio žūties tapęs visos Lietuvos partizanų vadu, savo prisiminimuose rašė: „Kazimieraičiu žuvus, Sajūdis neteko vieno iš aukščiausiuų savo vadų, be galio atsidavusio savo Tėvynei. Aš kaip pavyzdį keliau Kazimieraičio asmenybę: žmogų, kuris visas savo dvasines ir fizines jėgas paskyrė Lietuvos išlaisvinimo kovai; karininką, kuris iki paskutinio atodūsio tėsėjo duotąjį priesaiką; kovotoją, kuris pelnytai buvo ir yra laikomas partizanų idealu. Jis īgijo meilę ir pagarbą visų partizanų ir jų vadų, turėjo didžiulę įtaką dėl to, kad buvo išsižadėjęs asmeniškos gerovės, be galio pasišventęs Sajūdžio reikalams, nepaprastai darbštus, teisingas, kantrus, blaivus ir labai reikalingas žmogus...“

1947 metais Dainavos apygardos partizanų vadų nutarimu, Merkio partizanų rinktinė buvo pavadinta partizanų vado Kazimieraičio vardu, kurį išlaikė iki rinktinės egzistavimo pabaigos. 1949 metų vasario 16 dieną Lietuvos laisvės kovų sajūdžio prezidiumo sprendimu Juozui Vitkui-Kazimieraičiu po mirties už ypatingus nuopelnus suteiktas aukščiausias Lietuvos partizanų apdovanojimas – Laisvės Kovų Karžygio vardas ir pirmojo laipsnio Laisvės Kovų Kryžius (su kardais ir ažuolo lapais).

Reikia paminėti, kad 1948 metais Juozo Vitkaus-Kazimieraičio žmoną su šeisiais vaikais (vyriausiajam Vytautui Romualdui buvo 18 metų, o jauniausiajam Liudui – vos 4) išvežė į Sibirą. Mama Genovaitė, pasiaukojančiai dirbdama, užaugino vaikus ir tik 1957 metais sugrįžo į Lietuvą. Tačiau vietinė sovietinė valdžia šeimos nenorėjo priimti, teko nelegaliai gyventi suvaržytomis teisėmis. Tik 1989 metais šeima buvo reabilituota. Genovaitė Vitkienė mirė 1980 metais.

Lietuvai atkūrus valstybingumą, nebuvo užmiršti Lietuvos Laisvės kovų didvyriai. 1997 metų lapkričio 20 dieną Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu Juozas Vitkus-Kazimieraitis po mirties buvo apdovanotas Vyčio kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu. 1998 metų sausio 26 dieną jam buvo suteiktas (po mirties) pulkininko laipsnis. 1999 metais Lietuvos krašto apsaugos ministro įsakymu atskirasis inžinerijos batalionas Kaune buvo pavadinamas jo vardu. Jo vardu pavadintos gatvės Vilniuje ir Kaune. 2013 metais jo vardas suteiktas ir Tirkšlių pagrindinei mokyklai.

Stasys IGNATAVIČIUS

2016 m. gruodžio 9 d.

Sveikai gyventi, ilgai nesenti

Kaip sveikai gyventi, jaustis reikalingiems, laimingiems ir ilgai nesenti, šią savaitę surengtame seminare įžvalgomis ir praktiniai patarimais daliosi biomedicinos mokslų daktarė Kristina Visagurskienė. Renginį organizavo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga bendradarbiaudama su Kauno junginiu sveikatos klubu bei VŠĮ „Nemuno vingiai“. Seminaras finansuojamas iš SADM priemonės „Remti vyresnio amžiaus žmonėms atstovaujančių nevyriausybinių organizacijų veiklą“.

Projekto vadovė Ona Tamošaitienė džiaugėsi ir dėkojo LPKTS valdybos pirmininkei Rasai Duobaitei-Bumbulienei už palaikymą rašant projektą ir pagalbą jį įgyvendinant.

Gausiai susirinkusiuosius, norinčiuosius pasisemti žinių, patirti praktinių įgūdžių, sveikino LPKTS pirminkas dr. Gvidas Rutkauskas juokaudamas, kad sveikai gyventi tikriausiai labiau nori moterys, nei vyrai. Mat salėje vyru matėsi tik keletas. „Žmogui balsius, kai jautiesi nereikalingas. Būkite mylimi ir sveiki, reikalingi vaikams ir vaikaičiams“, – lygindamas įvairių šalių gyventojų gyvenimo trukmę, linkédamas sveikatos kalbėjo pirminkas dr. G.Rutkauskas. LPKTS tarybos pir-

mininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė siūlė praeiti pro vaitines, juk visų reikalingų vaisytų užauga mūsų pievose, soduose, daržuose: kiaulpienių, šaltalankių, linų sėmenų, ežiuolių ir taip toliau.

„Jei esate čia, vadinasi esate sveiki, nes galite patys ateiti, pabūti ir klausytis, – seminarą pradėjusi kalbėjo dr. K.Visagurskienė. – Jūs esate gyvi pavyzdžiai, kad nenorite pasentti. Žinau daug trisdesimtmečių, kurie nieko nenošori. Jie daug senesni nei jūs. Sveikata labai svarbu, ir jি nera vien fizinė. Labai svarbu ir dvasinė, ir socialinė. Pasaulyje vyksta daug blogų dalykų: ligos, karai, krizės, kurie lydi kiekvieną amžių. Šalia eina technologijų pažanga, kuri pailgina gyvenimo trukmę, bet ne gyvenimo kokybę“.

Seminaro metu buvo rodomas filmukas, kurio metu

K.Visagurskienė rodė pratimus, aktyvinancius smegenų veiklą. Senjorai mielai įsitraukė į aktyvią veiklą. Pratimai – paprasti, tačiau nėra taip paprasta juos daryti.

Kaip pabrėžė dr. K. Visagurskienė, reikėtų kasdien, ryte ir vakare, bent 20 kartų nuo kédés atsistoti ir atsisėsti sukrýziavus rankas ant krūtinės, taip suaktyvintume kraujotaką, stiprintume raumenis. Juk fizinė veikla veikia kaip vaistai. „Galime būti sveikesni ir gyventi ilgiau, tereikia sveikai maitintis, reguliarai mankštintis ir atsisakyti žalingų įpročių“, – teigė pranešėja.

Seminaro pabaigoje VŠĮ „Nemuno vingiai“ vadovė Janina Varatiejenė papasakojo advento vainiko sukūrimo istoriją, atskleidė jo prasmę, koncertavo VŠĮ „Nemuno vingiai“ moterų ansamblis.

Audronė KAMINSKIENĖ

Skelbimai

Gruodžio 17 d. (šeštadienį) buveinės salėje įvyks 9.30 val. – valdybos, 11 val. – tarybos posėdis. Valdybos ir tarybos narius kviečiame dalyvauti.

Gruodžio 17 d. (šeštadienį) Kaune minėsime Lietuvos laisvės armijos 75-iasias metines.

11 val. gėlių padėjimas prie paminklo Lietuvos laisvės armijai Kazio Veverskio žūties vietoje, Raudondvaryje, prie buvusio senojo tilto per Nevėžio upę.

12 val. šv. Mišios už žuvusius Lietuvos kovotojus Kauno šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje.

13 val. minėjimas Kauno įgulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19).

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė
Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645
Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 2000 egz.

Kaina
0,60 euro

ILSÉKITES RAMYBĖJE

Romas Pipiras 1935–2016

Gimė Jurbarke. 1942 m. šeima ištremta į Komią. Iš ten slapta grīžo į Lietuvą ir apsigyveno pas gimines, tačiau jie buvo tremiami, tad ir Romas kartu ištremtas į Krasnojarsko kr. Tremtyje baigė Krasnojarsko institutą. Grīžęs į Lietuvą sukūrė šeimą, užaugino dvi dukteris. Dirbo Šilutėje, vėliau – Tauragės miškų ūkyje inžinieriumi.

Palaidotas Jurbarko kapinėse.

Nuoširdžiai užjauciamė žmoną, dukteris ir artimuosis.

LPKTS Tauragės filialas

Valerija Gegeckaitė-Šaulienė 1921–2016

Gimė Šiaulių r. Bridų k. 1948 m. su mama ir seserimi Liuda ištremta į Irkutsko sr. Taišeto r. Kvitoko gyv. Ten su politiniu kaliniu Feliksui Šiauliui sukūrė šeimą, užaugino dukterį ir sūnų. Į Lietuvą grīžo 1964 m. Apsigyveno Šiauliucose.

Palaidota Ginkūnų kapinėse.

Užjauciamė dukters ir sūnaus šeimas, gimines, artimuosis.

LPKTS Šiaulių filialas

Edvinas Mačiulaitis 1925–2016

Gimė Kelmės r. Valaičių k. 1949 m. ūkininkų šeima – tévai, du sūnūs ir duktė, ištremta į Irkutsko sr. Alzamajaus r. Po 9 m. tremties grīžo į Lietuvą. Čia rado nugriautą gimtąją sodybą. Glaudėsi pas gimines. Sukūrė šeimą. Užaugino dvi dukteris. Nuo 1969 m. gyveno Šiauliouse, dirbo statybose. Buvo LPKTS Šiaulių filialo narys.

Palaidotas Šiaulių m. Ginkūnų kapinių tremtiniių sektoriuje.

Užjauciamė žmoną, dukterų šeimas, gimines, artimuosis.

LPKTS Šiaulių filialas

Petras Laugalys 1951–2016

Gimė Komijos Sektibginsko r. Slabados k. 1941-ųjų tremtinių šeimoje. 1960 m. su tévais grīžo į Lietuvą, įgijo mechaniko specialybę. Sukūrė šeimą. Užaugino dukterį ir sūnų.

Palaidotas Dunotų kapinėse.

Nuoširdžiai užjauciamė žmoną, dukterį, sūnų ir artimuosis.

LPKTS Tauragės filialas

Užjauciamė

Mirus Edvardui Bieliniui, nuoširdžiai užjauciamė jo seserį Leokadiją Kaukėnienę su šeima, gimines ir artimuosis.

LPKTS Kretingos filialas

Dėl politinės kalinės Aleksandros Baranauskaitės-Čiurliėnės mirties nuoširdžiai užjauciamė šeimą ir artimuosis.

**Lietuvos politinių kalinių sąjunga,
Lietuvos politinių kalinių bendrija „Kolyma“**

Gruodžio 17 d. (šeštadienį) įvyks mūšio prie Labūnavos bokšto 70-ųjų metinių minėjimas. **10 val.** šv. Mišios Labūnavos Dievo apvaizdos bažnyčioje. **11.30 val.** minėjimas prie Labūnavos bokšto, mūšio inscenizacija.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia SPAUDOS, RADIOS IR TELEVIZIJOS RĒMIMO FONDAS

Radučio tragedija

1920–1939 metais Lenkija buvo okupavusi dalį pietryčių Lietuvos teritorijos, kartu ir Ignalinos rajono Radučio kaimą. Kaimas po žemės reformos buvo išskirstytas į vienkiemius. Gyveno penkios ūkininkų šeimos: Leono Cibulsko, Alfonso Šriūbėno ir trys Černiauskų. Valerijos ir Stasio Černiauskų šeimoje augo dukterys: Elena, Adelė, Bronė, Uršulė, Jadviga, Michalina, sūnūs – Jonas ir Juozas. Vyriausasis Jonas tarnavo lenkų kariuomenėje. Nepastebėjo tėvai, kaip sūnūs tapo vyrais, o dukteris bernai ištvarstė, beliko gūžtoje Jonas su Juozu, Bronė ir jaunelė Michalina. Uršulė ištakėjo net į Lenkiją, Adelė į gretimą Rižiškės kaimą, Jadviga į Paliesiaus kaimą. Likę vaikai sukosi prie ūkio darbų, nes šeima turėjo 14 hektarų žemės.

Kita Černiauskų šeima – Petro ir Liucijos – turėjo dukteris Pauliną, Anele, Cecilią, sūnus Antaną, Leoną ir Alfonsą. Šeimų galvos Stasys ir Petras buvo broliai, gerai sutarę, vieni kitiems ūkio darbuose padėdavo. Dukterys išgali anksti sukūrė šeimas. Anele išejo į Erzveto, Paulina – į Kalviškės, Cecilia – į Mešonių kaimą. Sūnus Alfonsas sukūrė šeimą su Genoefa Dragūnaite iš Rižiškės kaimo. Antanas išejo užkuriu į Rižiškės kaimą. Jaunelis Leonas, nenorėdamas tarnauti lenkų kariuomenėje, perbėgo lenkų demarkacinę sieną į Lietuvą apie 1938-uosius. Pateko tarnauti į Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Vytenio 9-ą pėstininkų pulką, kurio vadu buvo A. Gaučas.

1939 metų spalio 27–29 dienomis sovietų okupantams grąžinus Lietuvai sostinę Vilnių, 9-as pėstininkų pulkas dalyvavo žygyje į Vilnių. Po to grąžintas atgal į dislokacijos vietą Marijampolėje ir paskirtas saugoti Lietuvos–SSRS sieną. Lietuvos Prezidentui A. Smetonai pasitraukus į Vakarus, 9-o pėstininkų pulko vado A. Gaučo įsakymu, pasiūstas į Vakarus, bet buvo grąžintas atgal. Prasidėjo karininkų suėmimai ir visą pulką panaikino. Leonas Černiauskas pateko į Pabradės poligoną. Statė inžinerinius įtvirtinimus ir aerodromus.

1941 metų birželį sovietai traudamiesi kartu varėsi ir apie keturis tūkstančius lietuvių karių iš Pabradės į Rusijos gilumą. Iš lietuvių buvo atimti ginklai, bet drąsesnieji naktimis nuginkluodavo rusų kareivų sargybą ir pasišalindavo arba susišaudydavo. Žūdavo ir vieni, ir kiti. Varant karius

pro Švenčionis, ties Kochanovkos kaimu, naktį Leonas Černiauskas atsiskyrė nuo kolonus ir slapstydamasis parėjo vidurvasarį į namus. Tik nežinojo, koks likimas jo laukia po trejų metų.

Namuose tėvus rado jau mirusius, o brolio Alfonso šeimą padidėjusią. 1941 metais jiems gimė sūnus Edmundas. Vokietmečiu gyvenimas bėgo sena vaga, apylinkėse buvo palyginti ramu. Vyrai, kiekvienas savo žeme arė, akėjo, sėjo. Moterys namų darbuose sukosi kaip bitelės. Alfonso šeima vėl padidėjo viena burna. Žmona Genoefa pagimdė antrą sūnų, kuriam suteikė Edvardovardą. Atsirado daugiau džiaugsmo ir rūpesčių. Jaunimas vakarodavo: šokdavo, žaisdavo, kai kurios merginos megzdavo, ir taip sutrumpėdavo ilgi žiemos vakarai.

Alfonsas plušo namuose, turėjo auksines rankas, gamino stalus, spintas, skrynias. Parduodavo ir taip prisdurdavo lėšų. Sūnus Edmundas ir dabar prisiminimui turi tėvo rankdarbių.

Bet atėjo 1943 metai, mirė Alfonso žmona Genoefa ir sūnus Edvardas. Pasunkėjo gyvenimo našta. Frontas ritosi toliau į Vakarus. Užnugaryje kaip gyvoji užkarda slinko „Smerš“, NKVD daliniai. Lietuvoje veikė gen. mjr. P. Vetrovo 4-oji NKVD divizija. Jiems padėjovietiniai kolaborantai bei tie, kurių norėjo suvesti su kaimynais asmenines sąskaitas.

1944 metų gruodžio 16-osios vakte, iš šeštadienio į sekmadienį, iš Radučio kaimo broliai muzikantas Jonas ir Juozas Černiauskai su pusbroliu Leonu Černiauskui bei draugu Jonu Grikiui iš Bernotų kaimo vakarojo netoliene esančiame Miečionių kaime pas cimbolistą Danių Bielinį, tą patį Danių, kuris karo metu, pasigriebės šautuvą, agitavo eiti į miškų „partizanauti“ prieš vokiečius. Viečtinis jaunimas į tai žvelgė atsainiai – pakvailios ir nusiramins. Net ir tada, kai vakaronė užsiėsė ir vaikinai išsiruošė į namus, niekas neįtarė, kodėl

buvo primytinai siūloma pasilikti pernakvoti Leonui Grikiui, nors jo namai visai netoli. Danius žinojo, kad naktį bus apsupta ir krečiama Černiauskų sodyba. Sąskaitą jam reikėjo suvesti su Černiauskais, ypač su Jonu, kuris iškirstą mišką suvežė sandėliuoti prie Černiauskų sodybos. Jonas keilis kartus nuvijo nuo sienojų Danių, ketinus i vogti. Kitų žmonių kalbomis, tai galėjo būti vykdomos NKVD divizijų baudžiamosios akcijos prieš šaukiamoją amžiaus jaunimą, kurie néjo į sovietų kariuomenę dalyvauti kare, o slapstėsi tėviškėse.

Taigi parėjė į Radutį vaikinai dar neskubėjo miegoti. Visi užsuko į Jono ir Juozo namus. Prižadino jų seseris Bronė ir Michaliną ir tėsė vakaronę. Jau buvo besiskirstą, kai pasigirdo grupės beldimas į duris ir piktas reikalavimas vyrams išeiti į lauką. Suprato vaikinai, kokie „svečiai“ atėjo. Prieš tris mėnesius tokie atėjūnai Žviriniškės kaimo nušovė jų giminaitį Alfonsą Černiauską.

Partizanų vadas Juozas Petraška

gailėdamas jėgų ir sveikatos, dar esant okupacinei rusų kariuomenei, vykdavo įvairias užduotis.

Ypač naudinga buvo Juozo Petraškos partizaninių kovų patirtis, kurią jis perduodavo jaunajai kartai, nes iki 1993 metų rugpjūčio 31 dienos Lietuvoje dar buvo dislokuoti okupantų daliniai, ir pasikeitus politinei padėčiai, bet kada būtų prireikę vėl ginti Tėvynę. Juozas Petraška 1992 metais išleido savo atsiminimą knygą „Žvilgsnis

atgal“. Joje ne tik istoriniai faktai, bet ir autorius apmąstymai. Ši knyga (dvie dalys) plačiai pasklidė ne tik tarp kariškių, bet ir tarp alytiškių. Knyga buvo viena iš pirmųjų leidinių apie partizanų kovas Dzūkijoje.

Juozas Petraška organizavo ir pats aktyviai dalyvavo įamžinant partizanų atminimą: buvo atstatomos žeminės, statomi paminklai ir kryžiai, vyko pagerbimo renginiai. Alytuje SKAT palpose įrengtas Laisvės kovų muzie-

jas. Šio muziejaus iniciatoriai ir įkūrėjai buvo Juozas Petraška bei Kazimieras Savičius.

Juozas Petraška buvo didelis mūsų gimtojo krašto patriotas, savo garbinga veikla – tikras pavyzdys jaunajai kartai, netgi žmogaus simbolis, kurio nesugebėjo palaužti okupantai nei mūšio lauke, nei lageriuose, nei tremtyje, nei sovietinės stagnacijos laikais.“

Gintaras LUČINSKAS

Juozas
ČERNIAUSKAS

Jonas
ČERNIAUSKAS

Bronė
ČERNIAUSKAITĖ

Leonardas
GRIKINIS

Leonas
ČERNIAUSKAS

Alfonsas
ČERNIAUSKAS

Vyrai puolė slėptis, bet kur dingti kaimo troboje? Juozas su pusbroliu Leonu Černiauskui pasislėpė virš lubų palėpėje, Jonas – priemenėje, o Leonas Grikinis bandė gelbėtis drabužių spintoje. Riksmų ir trenksmų į duris pažadinti tėvai Valerija ir Stasys pusnuogiai stovėjo aplėbė dvi dukteris, kai į vidų išveržė būrys ginkluotų sovietų kareivius. Klykdami reikalavo išduoti, vartė viską, grobė vertingesnius daiktus ir kaišiojo merginoms prie veidų šautuvų vamzdžius. Paklaikusios nuo baimės serrys glaudėsi prie tėvų. Budeliai pradėjo šaudyti šeimininkams virš galvų.

Irtada galvažudžiams ryžosi pasirodyti Jonas, vyriausasis sūnus. Tarnavęs lenkų okupacineje kariuomenėje naiviai galvojo apie kareivišką garbę, prieš kilniadvasiškumą...

(Bus daugiau)
Edmundo ČERNIAUSKO pasakojimą spaudai parengė Vesta MILERIENĖ